

Teori

Tryggare rum

VAD ÄR ETT TRYGGARE RUM?

Ett tryggare rum (på engelska a safer space) är ett rum som görs så tryggt som möjligt, med utgångspunkt i normbrytares perspektiv och villkor. Det är ett rum som är (så) fritt (som möjligt) från förtryckande maktstrukturer (i form av t ex rasism, sexism, homofobi, transfobi, åldersdiskriminering, fettfobi). Att det kallas "tryggare rum" och inte "trygga rum" är för att poängtera att trygghet är en process och något vi aktivt måste skapa hela tiden. Det ifrågasätter också om en plats kan vara helt säker och fri från samhällets fördomar samt om alla verkligen kan vara trygga samtidigt.

Tryggare rum kan handla om det "fysiska": Vad finns på väggarna? Vilka representationer och förebilder visas i rummet? Är lokal och material anpassat för funktionsvariationer? Men ett tryggare rum handlar lika mycket om stämning, jargong och bemötande.

VARFÖR SKAPA ETT TRYGGARE RUM?

Ett tryggare rum skapas utifrån en önskan om jämlikhet, att utjämna maktförhållanden och bidra till ett sammanhang (så) fritt från diskriminering, trakasserier och kränkningar (som möjligt). Eftersom den här kursen ifrågasätter nuvarande maktpositioner är det (extra) viktigt att kursledarna inte själva medverkar till att återskapa ojämna maktförhållanden.

Också utifrån deltagarnas lärandeperspektiv är det viktigt att de känner sig trygga. För att kunna ta till sig ny kunskap, våga ta in nya intryck och utvecklas krävs att vi inte är rädda för att utsättas för kränkningar eller göra fel. Som kursledare är det alltså viktigt att jobba för ett tillitsfullt klimat där deltagarna känner sig trygga i att utforska sitt lärande.

HUR SKAPA ETT TRYGGARE RUM?

Det är viktigt att lägga mycket tid på att skapa trygghet i början av en grupprocess. Men trygghetsfokuset är en utgångspunkt i kursledarens förhållningssätt och bemötande under hela kursen – i såväl övningar, teoripass som diskussioner. Kursledaren har i denna process en stor roll, men vi vill också framhålla varje deltagares ansvar och bidrag till skapandet av ett tryggare rum. I ett tryggare rum är kursledarens pedagogiska maktkritiska agenda öppen och kränkningar eller diskriminering bemöts alltid aktivt av kursledaren och/eller andra deltagare.

Det finns idag ett stort utbud av makt- och normkritiska metoder att använda sig av. Det är glädjande men metoderna i sig är inte tillräckliga för att skapa ett tryggare rum. För även goda intentioner kan skapa konsekvenser som bidrar till att maktförhållanden stärks och återreproduceras. Det är alltså viktigt att metoderna fylls med ett innehåll, ett maktkritiskt

förhållningssätt.

En annan komponent i att skapa ett tryggare rum är tydlighet och praktisk information. När alla deltagare är på det klara med syfte, vad som ska hända och var toaletterna finns kan de också ha maximalt fokus på lärande (istället för att tänka på när pausen ska komma, finns det en micro för att värma mat, vad är egentligen poängen med den här övningen osv...). Skriv gärna upp hållpunkter för vad som ska hända under passet med paus och sluttid och snåla inte med syftesförklaringar.

Ett sätt att börja processen med att skapa ramar för ett tryggare rum är att göra gemensamma förhållningssätt. Se Övning: Gemensamma förhållningssätt. Läs också "10 gyllene regler" som är sammanställda erfarenheter från verksamheterna Befree, Elda, HabitatQ och Tusen bilder tusen ord.

Lycka till! <3

Skrivet av Watch it! (watchitmalmolund.se), fritt utifrån samtal med och erfarenheter från den egna verksamheten, Jämfota (jamfota.se) och RFSL Ungdom Malmö (rfslungdom.se/malmo).

10 Gyllene Regler

1. **Bra Bemötande** - ett exempel på ett bra bemötande kan vara att man ser de som är nya i verksamheten och får dem att känna sig välkomna. BEFREE
2. **Normantaganden** - anta inte saker, som till exempel sexualitet, könsidentitet, etnicitet, funktion med mera, om personer du möter utifrån dina egna föreställningar. ELDA
3. **Läs På** - Använd inte hbtq-ungdomar som din kunskapsbank, utan använd dig av existerande kompetenser hos andra pedagoger eller kolla in hemsidor, böcker, metodmaterial, tidningar, googla etc för att bygga på din hbtq-kompetens. HABITATQ
4. **Gruppöverenskommelser** - I början när gruppen träffas skapar vi gruppöverenskommelser som alla gemensamt kommer överens om. Det är viktigt och bra för att skapa en känsla av att alla kommit överens om hur vi ska förhålla oss till varandra. Vi följer sedan upp reglerna kontinuerligt under träffarna. TBTO
5. **Gullig stämning** - att jobba aktivt för att skapa en stämning som inte bygger på coolhet, eller där man får uppmärksamhet för destruktiva beteenden. En stämning där alla tar hand om varandra och där man inte vinner poäng för statusbyggande. EGALIA
6. **Rundor** - rundor ger alla chansen att få säga till exempel sitt pronomen och hur de mår just idag. BEEFREE
7. **Synliggörande** - genom att synliggöra de normer som styr samhället synliggör du de som bryter mot dem och stärker dem i sina identiteter. ELDA
8. **DIY** - Skapa en känsla av att alla kan, det viktigaste är att skapa en trygg och tillåtande känsla i gruppen så alla kan få ha sin skapandeprocess på sina egna villkor tillsammans med andra. TBTO
9. **Representation** - våra besökare ska känna sig representerade rent fysiskt på mötesplatsen. Genom böcker, filmer, budskap, samtal, ledare. EGALIA
10. **Fortsätt** - Bli inte knäckt om du gör fel eller om det känns svårt. Ta del av all hjälp du kan få, lut er mot varandra, släpp lite på prestationskraven, fastna inte i försvarsposition och våga göra om! HABITATQ

Dessa regler är sammanställda erfarenheter från verksamheterna Befree, Egalia, Elda, HabitatQ och Tusen Bilder, Tusen ord.